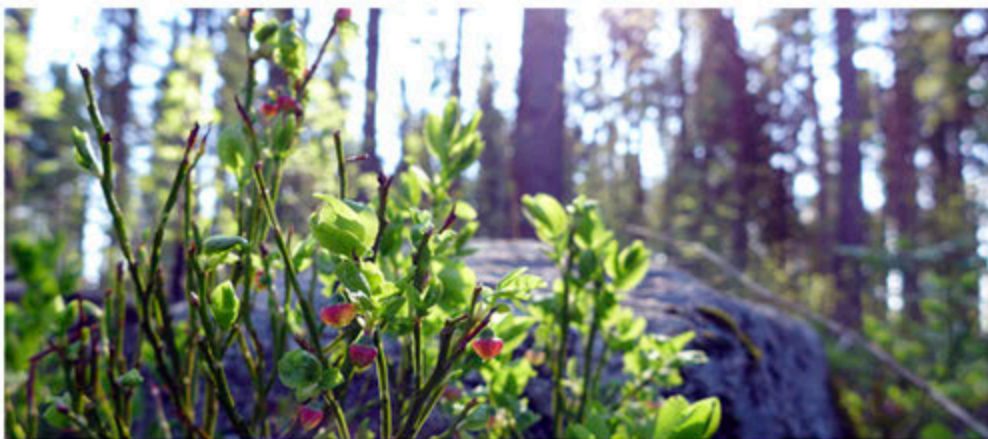

Tiiranmäen maisemaselvitys

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala
Maankäyttö ja aluehankkeet
Ewa Wikman
Tiia Lindqvist

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Lähialueen palvelut	2
2.2	Kaavatilanne	3
2.2.1	Maakuntakaava	3
2.2.2	Yleiskaava	4
2.2.3	Asemakaava	5
2.3	Muut suunnitelmat ja selvitykset	6
3	MAISEMARAKENNE JA LUONTOARVOT	7
3.1	Topografia	7
3.2	Maa- ja kallioperä	8
3.3	Vesitalous	10
3.4	Pienilmasto	12
3.5	Kasvillisuus	13
3.6	Eläimistö	14
3.7	Nykyinen maankäyttö	15
4	MAISEMAN HISTORIA JA KULTTUURIARVOT	16
4.1	Maiseman historia	16
4.2	Suojellut kohteet	18
4.3	Rakennettu kulttuuriympäristö	19
4.4	Mary	19
4.5	Lary	20
4.6	Asemakaavojen suojelukohteet	20
5	MAISEMAKUVA	21
5.1	Maisematyypit ja ominaispiirteet	21
5.2	Näkymät ja maiseman merkittävät kohteet	21
5.3	Liittyminen ympäröivään maisemaan	23
5.4	Ympäristön häiriötekijät	24
5.5	Muutokset maisemassa	24
6	VIHERALUERAKENNE	25
6.1	Viheralueverkosto	25
6.2	Ekosysteemipalvelut	26

6.3	Potentiaaliset ekosysteemi- ja viheraluepalvelut	27
7	MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET	29
7.1	Viheralueiden tavoitteet	30
7.2	Suunnitelmaehdotus	31
	LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Nastolan ja Lahden tammikuussa 2016 tekemän kuntaliitoksen myötä vanhan Nastolan puolelta on otettu alueita tarkasteluun suunnittelua ja kaavoitusta varten. Tässä maisemaselvityksessä on tutkittu vanhan Lahden ja Nastolan rajalla sijaitsevan Tiiranmäen maiseman ominaispiirteitä sekä nykyistä maankäyttöä. Maisemaselvityksen tavoitteena on ollut tuottaa tietoa alueen maisemallisista arvoista ja mahdollisuuksista tulevaisuuden maankäytön suunnittelua varten. Aineiston keruumenetelminä ovat olleet maastokäynnit selvitysalueella sekä jo tehtyihin suunnitelmiin ja selvityksiin perehtyminen. Koiskalan puolelle on laadittu maisemaselvitys 2015 ja kuntaliitoksen myötä on tullut tarve tutkia alueen kehittämistä kokonaisuutena myös vanhan Nastolan puolella Tiiranmäessä. Työn lopputuloksena on Tiiranmäen kaavoitettavan alueen maisemallisten ja rakenteellisten ominaisuuksien yhteenveto sekä suuntaa antavat maankäyttösuositukset Tiiranmäen ja Koiskalan alueille.

2 LÄHTÖKOHDAT

Lahden kaupunki on Päijät-Hämeessä sijaitseva noin 120 000 asukkaan kaupunki I Salpausselän kupeessa. Tiiranmäen maisemaselvitysalue sijaitsee Kymijärven rannalla vanhan Nastolan puolella noin 11 kilometriä Lahden keskustasta ja noin 9 kilometriä Nastolan kuntakeskuksesta. Luonnontilaiset metsät ja osittain myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maaseutumaiset maisemat ympäröivät 26 hehtaarin kokoista selvitysalueen. Tiiranmäen maa-alueet ovat nykyisin pääsääntöisesti yksityisomistuksessa. Tiiranmäen selvitysalueen sijainti ja rajaus näkyvät kuvassa 1.

KUVA 1. Tiiranmäen maisemaselvitysalue.

2.1 Lähialueen palvelut

Tiiranmäen selvitysalueella ei nykyisin ole lähipalveluita. Lähimmät kaupat sijaitsevat Ahtialassa (S-Market ja K-Supermarket, Alasenkatu 1) noin 5,5 kilometrin päässä. Vanhan Nastolan keskustassa lähin kauppa (Sale, Kukkastie 33) löytyy noin 8,5 kilometrin päästä. Muita Nastolan keskustasta löytyviä palveluita ovat muun muassa Nastolan apteekki, S-Market, K-supermarket ja Lidl. Suurimmat ja monipuolisimmat kauppapalvelut ovat Karistossa sijaitsevassa kauppakeskus Karismassa, jonne on selvitysalueelta noin 7 kilometriä.

Lähin päiväkotit ja peruskoulu sijaitsevat 4-5 kilometrin päässä Ahtialassa. Lähimmät vanhan Nastolan puolen koulut ja päiväkodit ovat Villähteellä 5-6 kilometrin päässä selvitysalueesta (Erstan koulu ja päiväkotit, Villähteen koulu ja päiväkotit).

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole kevyen liikenteen verkostoa tai julkisen liikenteen palveluita. Lähin Koiskalantien linja-autopysäkki sijaitsee Ahtialassa 3,5 kilometrin päässä selvitysalueesta Vanhan Ahtialantien ja Koiskalantien risteyksessä. Nastolan Haravakylän linja-autoseisake taas sijaitsee Villähteellä noin 4 kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta.

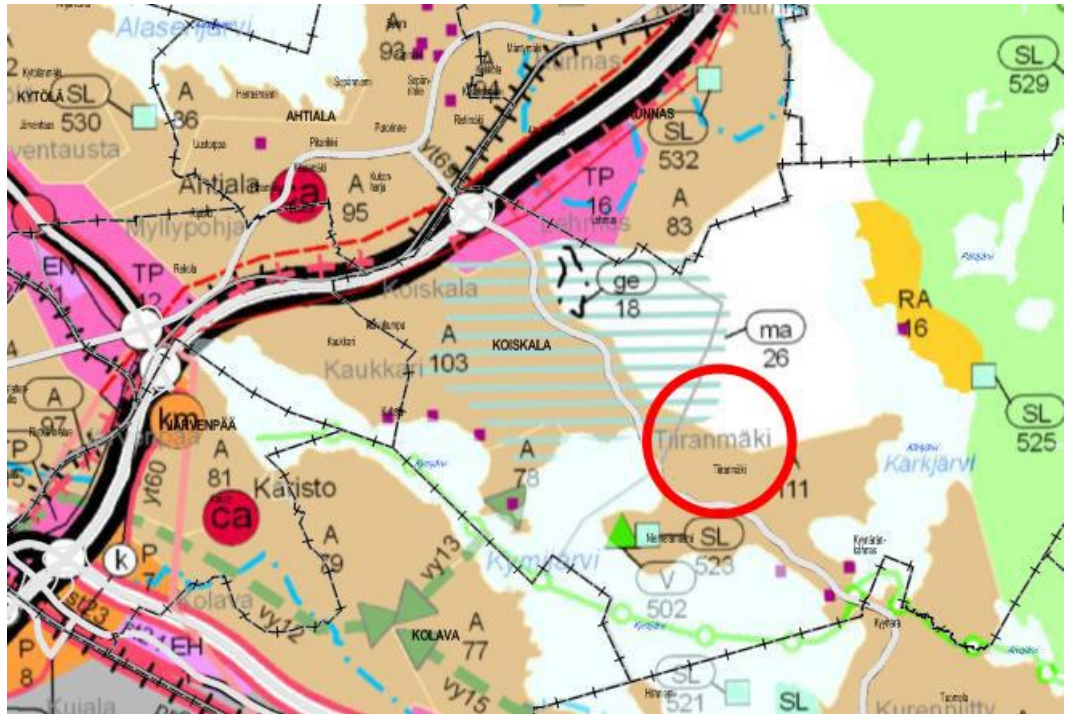
2.2 Kaavatilanne

Tiiranmäen maisemaselvitysalueella on lainvoimainen Päijät-Hämeen maakuntakaava 2006 ja Villähde-Koiskala osayleiskaava. Päijät-Hämeen alueelle on valmistelussa uusi maakuntakaava 2014.

Maisemaselvitysalueella ei ole lainvoimaista asemakaavaa, joka määritteli alueen rakentamista osayleiskaavaa tarkemmin. Koiskalantien varteen Niemelänniemeen on laadittu asemakaava.

2.2.1 Maakuntakaava

Lainvoimaisessa maakuntakaavassa 2006 tarkasteltava Tiiranmäen alue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi. Alueen välittömässä läheisyydessä Niemelänniemessä Koiskalantien eteläpuolella on lisäksi luonnonsuojelualue ja virkistysalue. Kuvassa 2 on esitetty ote selvitysalueen maakuntakaavasta.

KUVA 2. Päijät-Hämeen maakuntakaava 2006.

2.2.2 Yleiskaava

Tiiranmäen maisemaselvitysalueelle on laadittu Villähde-Koiskalan osayleiskaava, joka on saanut lainvoiman 2.7.2009. Tiiranmäen osayleiskaavassa on varattu alueita pääasiassa pientalo- ja erillispientalorakentamiselle. Osa selvitysalueesta on jo rakennettua pientaloaluetta. Yleiskaavassa asumiselle on myös osoitettu alueita, jotka ovat nykyisin pääosin rakentamattomia. Alueelle on myös mahdollista rakentaa lähipalveluita sekä virkistys- ja työpaikka-alueita, joista ei aiheudu raskasta liikennettä, ilman saasteita, melua tai muita vastaavia ympäristöhaittoja.

Osayleiskaavassa on varattu tarkasteltavan alueen välittömästä läheisyydestä Niemelänniemestä ja Kynnäränkannakselta alueita pientalo- ja erillispientaloille. Kuvassa 3 on esitetty ote Lahden yleiskaavasta 2025 ja Villähde-Koiskalan osayleiskaavasta.

KUVA 3. Lahden yleiskaava 2025 ja Villähde-Koiskala osayleiskaava.

2.2.3 Asemakaava

Maisemaselvitysalueelle ei ole laadittu asemakaavaa. Alueen välittömään läheisyyteen on tehty Kynäränkannaksen ja Niemelänniemen asemakaava (V092), joka on saanut lainvoiman 17.7.2014. Asemakaava V092 rajautuu Tiiranmäen eteläpuolelle Koiskalantiehen, Niemelänniemeeseen sekä Kymijärveen ja Kärkjärveen rajautuvalle kannakselle (Kynäränkannas). Asemakaavassa asumista varten on kaavoitettu pääasiassa asuin- ja erillispientaloja. Alueelle on myös varattu lähipalvelurakennusten ja julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue. Kuvassa 4 on esitetty asemakaava V092.

KUVA 4. Kyynäränkannas ja Niemelänniemi asemakaava, V092.

2.3 Muut suunnitelmat ja selvitykset

Villähde-Koiskalan osayleiskaavaa varten on laadittu vuonna 2006 luonto- ja maisemaselvitys, joka toimii maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena taustaselvityksenä. Luonto- ja maisemaselvitys sisältää kasvillisuuden ja biotooppien kartoituksen, kasviston inventoinnin sekä tärkeiden maisemakohtien rajauksen.

Vuonna 2007 on tehty linnustoselvitys, jossa on kartoitettu alueella esiintyvät Lintudirektiivin liitteen I mukaiset lajit, uhanalaiset lintulajit, tiedossa olevat valkoselkätikan esiintymäalueet, FINIBA-kohteet ja muut paikallisesti arvokkaat linnustokohteet.

Lisäksi vuonna 2008 alueelle on tehty kulttuuriympäristöselvitys, joka kattaa osayleiskaavan pohjoisosan. Tiiranmäen aluetta on käsitelty kulttuuriympäristöselvityksessä Tiiranmäentie 47:llä ja 29:llä sijaitsevien rakennusten osalta.

3 MAISEMARAKENNE JA LUONTOARVOT

Maisemarakenne koostuu maiseman maastorakenteesta sekä siinä toimivista luonnon- ja kulttuuriprosessien muodostamasta kokonaisuudesta. Maisemarakenne on olennainen osa alueen identiteettiä ja siksi sen tunteminen auttaa alueen ymmärtämisessä. Fyysisen maiseman tärkeimpiä ominaisuuksia ovat kallioperä, maaperä ja vesi, joiden lisäksi usein esitetään myös maisemasta löytyvät solmukohdat ja vaihettumisvyöhykkeet.

3.1 Topografia

Jääkausi ja sitä seuranneet meri- ja järvivaiheet sekä maan hidas kohoaminen ovat suurelta osin muovanneet Suomen maisemarakennetta. Jääkauden muovaamaa maisemaa on hyvin nähtävissä Päijät-Hämeessä esimerkiksi Salpausselkinä ja luode-kaakkosuuntaisina maastonmuotoina, mikä näkyy myös selvitysalueen maastonmuotojen suuntauksessa.

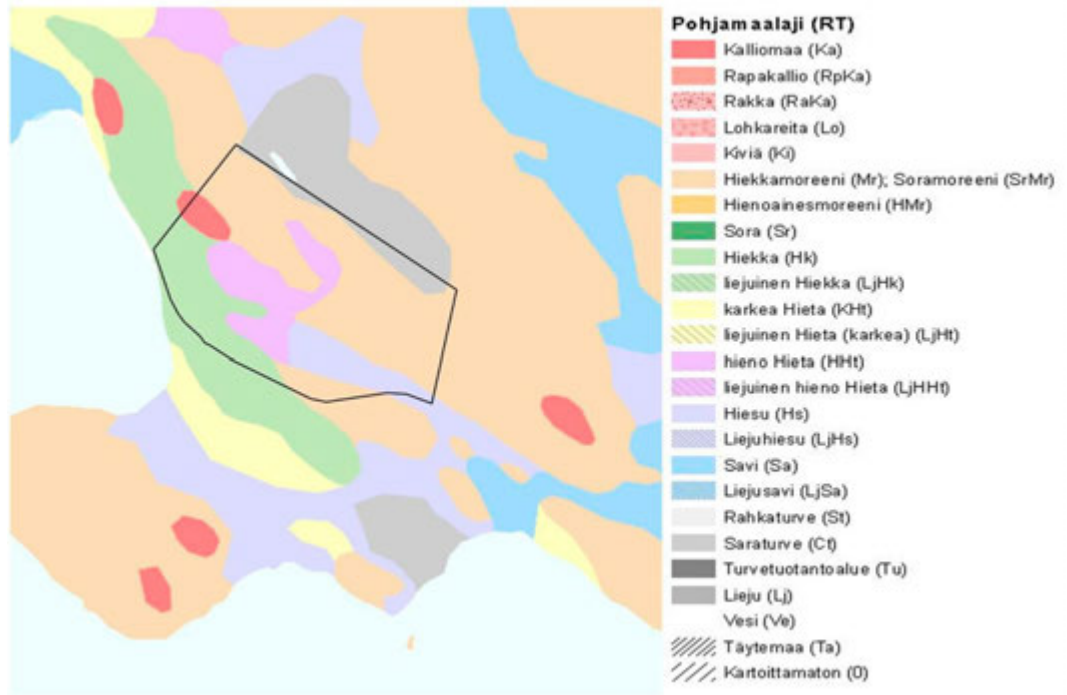
Ensimmäinen Salpausselkä jakaa Lahden ja Nastolan maiseman pienipiirteiseen ja järvirikkaaseen pohjoisosaan sekä eteläiseen avaraan maanviljelysmaisemaan. Tiiranmäen selvitysalue sijaitsee Salpausselän pohjoispuolella ja on maastoltaan melko tasaista (kuva 5). Alueen korkein kohta 114 mpy sijaitsee alueen koillisosassa ja matalin kohta 97 mpy alueen lounaispuolella Koiskalantien varrella.

Kuva 5. Tiiranmäen topografia.

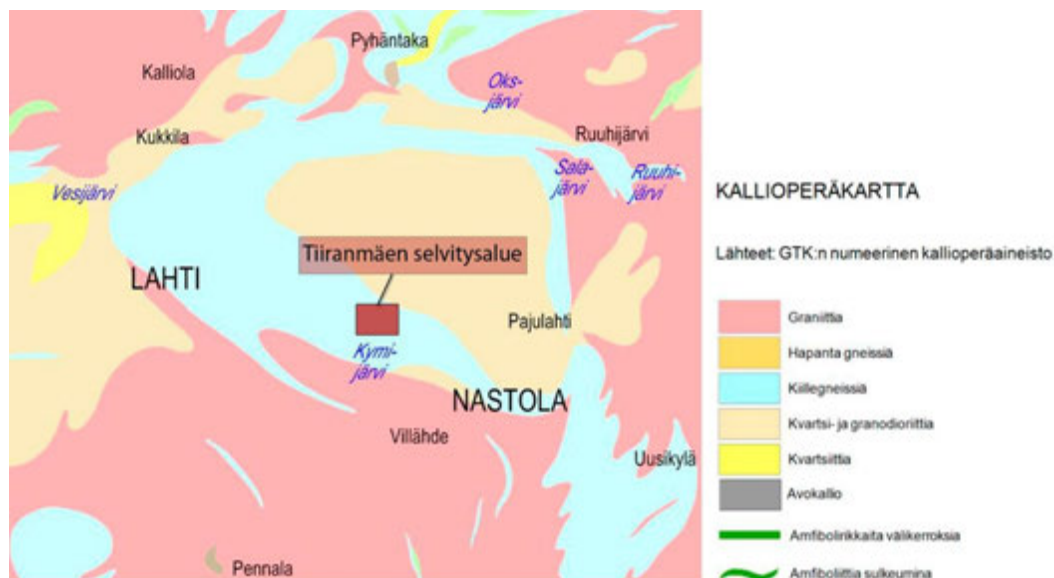
3.2 Maa- ja kallioperä

Päijät-Hämeen yleisin maalaji on moreeni, joka on jääkauden muodostamaa maa-ainesta. Tiiranmäen selvitysalueella maaperä on pääasiassa sora- ja hiekkamoreenia. Alueen keskivaiheilla maaperä on hienoa hietaa ja hiesua, kun taas lounaisosassa on pieniä sora- ja kallioma-alueita. Pohjoisimmassa osassa aluetta Lakeassuonseudulla maaperä on saraturvetta. Kuvassa 6 on esitetty Tiiranmäen selvitysalueella esiintyvät pohjamaalajit.

KUVA 6. Pohjamaalajit

Lahden seudun kallioperä on muodostunut pääosin (53 % koko kallioperästä) mikroklinisistä graniiteista, pegmatiiteista ja migmatiiteista. Toiseksi eniten (18 %) Lahden seudun kallioperä on kiilleliusketta ja kiillegneissia. Tiiranmäen selvitysalueen kallioperä on GTK:n vuonna 1964 laatiman kallioperäselvityksen mukaan pääosin kiillegneissia, jossa on emäksisiä liuskekilvilajeja välikerroksina ja sulkeumina. Liuskekilvilajien emäksisyys näkyy esimerkiksi rehevien metsätyyppien vallitsevuutena alueella. Salpausselän eteläpuolisilla alueilla kallioperä on pääosin graniittia. Kuvassa 7 on esitetty GTK:n kallioperäkartta selvitysalueesta ja sen ympäristöstä.

KUVA 7. GTK:n kallioperäkartta.

3.3 Vesitalous

Tiiranmäen selvitysalue on osa Salpausselän pohjoispuolista valuma- aluetta, jonka vesialueet kuuluvat Kymijoen vesistöön. Selvitysalueen itäosa rajautuu Kymijärven rantaan ja on pääosin yksityisomistuksessa. Kymijärven pinta-ala on noin 6,5 km², keskisyvyys 2,6 metriä ja syvin kohta 11 metriä. Järven tila on tällä hetkellä tyydyttävä, sillä järvi on kärsinyt rehevöitymisestä ja happikadosta. Kuvassa 8 avautuu maisema Koiskalantien eteläpuolelta Kymijärvelle.

KUVA 8. Kymijärven maisema.

Selvitysalueen pohjoisosassa on Lakeassuon turvemaa, jonka ympäristö on luonnontilaista metsää. Lisäksi alueella on muutamia pieniä oja ja puroja (kuva 10). Kuvassa 9 on esitetty Lakeassuon alue.

KUVA 9. Lakeassuon alue.

Tiiranmäen selvitysalueella ei ole pohjavesiesiintymiä tai merkittäviä vedenottoaikoja. Lähimmät pohjavesialueet sijaitsevat Koiskalan alueella Sietikan suppalammen ympärillä sekä I Salpausselän muodostuma-alueella Kymijärven eteläpuolella.

KUVA 10. Selvitysalueen lounaisosan oja.

3.4 Pienilmasto

Selvitysalue sijaitsee pienilmastoltaan hyvin suotuisalla paikalla, sillä siihen vaikuttavat muun muassa maastonmuotojen vaihtelut, alueen metsäisyys sekä vesistön läheisyys. Lahden seutu kuuluu eteläboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen, jolle on tyypillistä runsas lehtomainen puusto. Tiiranmäen selvitysalueella on runsaasti kasvillisuutta ja lehtomaista kangasmetsää, mitkä tasoittavat alueen lämpötilaeroja ja toimivat myös tärkeinä tuulensuojina.

3.5 Kasvillisuus

KUVA 11. Mustikanvarpuja

Lahden seutu kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja tarkemmin jaoteltuna vuokkovyöhykkeeseen, jolle on ominaista keski- tai runsasravinteinen maaperä sekä rehevät lehtomaiset metsätyypit. Tiiranmäen alueella vallitseva metsätyyppi on pääasiassa lehtomaista kangasmetsää, joka on runsaslajisin ja ravinteikkain kangasmetsätyyppi. Selvitysalueen pohjoisosassa olevalla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeällä alueella metsätyyppi on tuoretta lehtoa.

Tiiranmäen alueen kasvillisuus on hyvin monipuolista ja siellä esiintyy muun muassa harmaaleppää, koivua, haapaa sekä kuusta. Alueelta löytää myös lehtomaiselle kankaalle tyypillisiä kasvilajeja, kuten kuusi, koivu, käenkaali sekä valko- ja sinivuokko. Muita tavattuja kasvilajeja ovat muun muassa näsiä, rentukka ja terttuselja. Kuvissa 11 ja 12 on esitetty Tiiranmäen alueen kasvillisuutta.

KUVA 12. Selvitysalueen kasvillisuutta.

3.6 Eläimistö

Lintulajisto on Tiiranmäen alueella monipuolista, mikä johtuu alueen monimuotoisesta maatalousympäristöstä. Selvitysalueella ja sen läheisyydessä Koiskalan puolella on vaihtelevia pelto- ja metsäalueita sekä Kymijärven ranta-alue, jotka luovat hyvät elinolosuhteet useille eri lintulajeille. Alueella varmoja pesijöitä ovat muun muassa sepelkyyhky, käki ja taivaanvuohi. Näiden lisäksi on runsaasti lehtomaiselle kangasmetsälle tyypillistä lintulajistoa, kuten käenpiika, leppälintu, kottarainen, pikkusieppo ja ruisrääkkä. Lisäksi maastokäynnillä havaittiin, että alueella liikkuu hirvieläimiä ja metsäjäniksiä.

3.7 Nykyinen maankäyttö

Maisemaselvitysalueella on paljon luonnontilaista metsää, vanhaa kuusimetsää sekä nuorempia istutettuja koivikkoalueita. Alueella on rakennettuja ja rakentamattomia maa-alueita, jotka ovat ainoastaan yksityisomistuksessa. Alueella on 33 kiinteistöä, joista 22:een on rakennettu asuinrakennus (kuva 13). Pientalojen rakentamisvuosi vaihtelee, mutta suurin osa on kuitenkin rakennettu 1950 - 1990-lukujen välissä.

KUVA 13. Tiiranmäen pientaloja.

4 MAISEMAN HISTORIA JA KULTTUURIARVOT

Maiseman historiaan ovat vaikuttaneet maisemarakenteen ja asumisen muutokset. Maiseman historiaa tarkasteltiin ilmakuvien ja jo tehtyjen selvitysten perusteella. Koiskalan kartano ja sen toiminta ovat osa Tiiranmäen kulttuurihistoriaa.

4.1 Maiseman historia

Asutuksen, viherrakenteen ja tieverkoston muuttuminen ovat vaikuttaneet maiseman historiaan vuosien aikana. Vuonna 1948 Tiiranmäen hiekkaiselle mäelle valmistunut Tiiran rakentama pientalo on ensimmäisiä vakituiseen asumiseen tarkoitettuja rakennuksia alueella. 1940-luvulla alueella oli vielä jäljellä Koiskalan kartanon muonamiesten rakennuksia. Nämä rakennukset purettiin, jonka jälkeen alueelle alkoi rakentumaan olemassa oleva pientaloalue.

Vuoden 1960 ilmakuvan perusteella maisemaselvitysalue on ollut lähinnä peltoa ja metsää sekä osittain asuttua. Alueelle on rakennettu vuosien 1948 - 1957 aikana ainakin neljä pientaloa, jotka ovat edelleen käytössä sekä loma- että vakituiseen asumiseen. Tiiran rakentama pientalo on käytössä loma-asumiseen. Vuosien 1960 ja 1979 välillä alueelle on rakennettu ainakin viisi uutta pientaloa (kuva 14).

KUVA 14. Ilmakuvat vuosilta 1960 ja 1979.

Vuoteen 1979 mennessä Tiiranmäentie oli rakentunut nykyiseen muotoonsa. Tiiranmäentie on sijoittunut lenkkimäisesti Koiskalantien pohjoispuolelle, joten sille on kaksi sisäänajomahdollisuutta. Vuosien 1986 ja 1995 ilmakuvien perusteella Koiskalantie on siirtynyt 30 metriä kohti nykyisen kaavoituskatsauksen ja maisemaselvitysalueen eteläisintä reunaa. Vanhasta Koiskalantiestä on jäänyt jäljelle 130 metrin pituinen tien osa, joka kulkee eteläisemmästä Tiiranmäentien ja Koiskalantien risteyksestä luoteeseen asuinrakennusten pihoille. Nykyään tätä jäljelle jäänyttä tien osaa kutsutaan Tiirankujaksi.

KUVA 15. Ilmakuva vuosilta 1986 ja 2005.

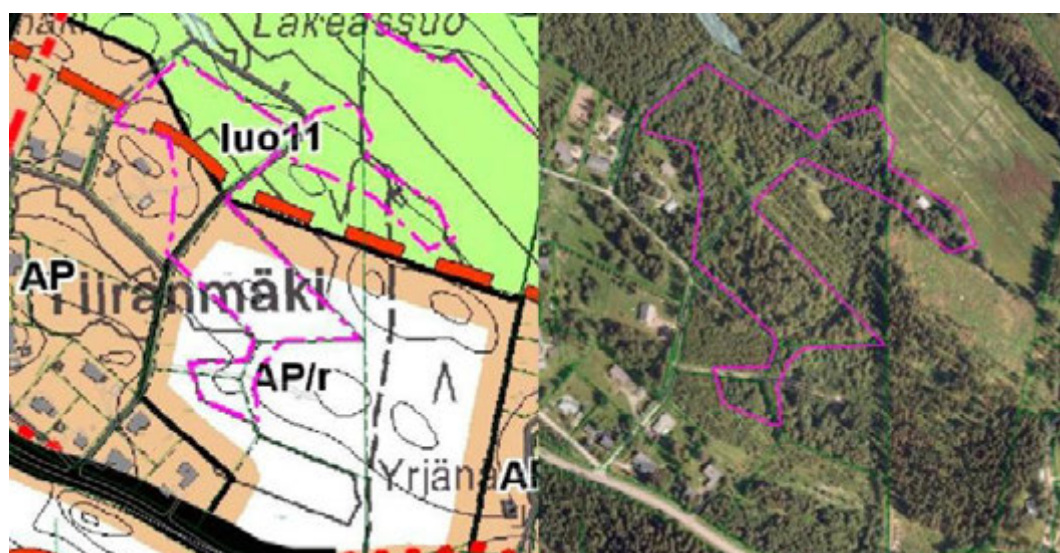
Maiseman voidaan todeta pysyneen lähes samanlaisena vuosikymmenten aikana. Ympäristö on säilynyt maalaismaisena ja luonnollisena vaikka asustus on muuttunut muonamiesten rakennuksista eri vuosikymmenillä rakennettuihin pientaloihin. Maisemassa on eniten tapahtunut muutosta vähentyneiden peltoalueiden, rakentuneiden pientalojen ja luonnollisesti laajentuneiden sekä istutettujen metsävyöhykkeiden osalta. Kuvista 15 ja 16 voidaan nähdä, että 2000-luvun aikana maisemassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Alueelle on 2000-luvulla rakennettu ainoastaan muutama uusi pientalo.

KUVA 16. Ilmakuvat vuosilta 2008 ja 2014

4.2 Suojellut kohteet

Maisemaselvitysalueella sijaitsee laaja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue (kuva 17), joka ulottuu Tiiranmäentien itä- ja länsipuolelta kohti pohjoisessa sijaitsevaa Lakeassuota. Alue on lehtipuuvaltaista lehtoa ja siellä kasvaa eniten vanhaa harmaaleppää, koivua, haapaa ja vähäisesti kuusta. Elinympäristöjen ja eliölajiesiintymien säilymisen turvaamiseksi kaavoituksessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue.

KUVA 17. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue.

4.3 Rakennettu kulttuuriympäristö

Maisemaselvitysalueella ei ole varsinaista rakennetun kulttuuriympäristön kohdetta. Kuitenkin kiinteistöllä Rohtola (1:772) on vuonna 1965 rakennettu hirsitalo (kuva 18), joka on rakennustapansa vuoksi yksi alueen merkittävimmistä pientaloista. Rakennus siirrettiin noin 50 vuotta sitten Sysmästä Tiiranmäkeen.

Museovirasto on vuonna 2009 määritellyt Tiiranmäen maisemaselvitysalueen läheisyydessä sijaitsevan Koiskalan kartanon alueen valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Koiskalan kartanon alueeseen kuuluvat päärakennus, pihapiirin useat talousrakennukset, puisto sekä laajat viljelysmaat.

KUVA 18. Hirsitalo vuodelta 1965.

4.4 Mary

Maisemaselvitysalueella ei ole maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Tiiranmäestä luoteeseen sijaitsee Koiskalan kartanon alue, joka on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristö kohteeksi.

4.5 Lary

Maisemaselvitysalueella ei ole kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennetun ympäristön kohdetta. Tiiranmäestä luoteeseen Koiskalantien länsipuolella sijaitseva Koiskalan kartanon alue ja siihen kuuluvat kuvassa 19 esitetyt viljelysmaat on luokiteltu kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi.

KUVA 19. Koiskalan peltomaisemaa.

4.6 Asemakaavojen suojelukohteet

Maisemaselvitysalueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa, joten siellä ei ole asemakaavalla suojeltuja kohteita. Vanhan Nastolan puolelle ollaan parhaillaan laatimassa kulttuuriympäristöselvitystä ja selvitysalueen inventoinneissa Rohtolan kiinteistö on listattu mahdolliseksi arvokohteeksi.

5 MAISEMAKUVA

Päijät-Hämeen seutu on jaoteltu kolmeentoista eri maisematyyppiin, joista jokaisella on omat tunnusomaiset luonnonominaisuutensa sekä niiden muokkaamat maankäyttömuodot. Jaottelun perusteena on ollut maisemarakenne, jonka keskeisimpiä kriteereitä ovat kallio- ja maaperä, alueen topografia, kasvillisuus ja vesistöt. Lisäksi maisematyyppien jaottelussa on huomioitu arvioitavan alueen asutuksen ja maankäytön historia, kulttuuriominaisuudet, luonto- ja maisema-arvot, olemassa oleva maankäyttö ja rakentaminen sekä vallitseva maisemakuva.

5.1 Maisematyypit ja ominaispiirteet

Salpausselkien välissä sijaitseva Tiiranmäen selvitysalue luokitellaan maisematyypiltään Nastolan järviseuutuun, joka on maisematekijöiltään hyvin vaihtelevaa. Tämä johtuu alueen syntyhistoriasta jääkauden loppuvaiheessa, kun jää vetäytyessään laajeni useita kertoja. Tämän seurauksena alueen maalajit ovat sekoittuneet pienialaisiksi kerrostumiksi ja kallioperä muotoutunut vaihtelevan suuntaisiksi harjanteiksi ja laaksopainanteiksi. Nastolan järvisseudun maisemakuvassa vuorottelevat pienet ja mäkiiset viljelyalueet, vesistöt sekä metsäiset ja usein myös karut kallioselänteet.

Selvitysalueen maisemakuva on suurelta osin suljettua metsämaisemaa, sillä tiheä ja melko luonnontilainen metsä kattaa ison osan selvitysalueesta. Selvitysalueen keskiosissa on myös istutettua koivumetsää. Koiskalantien varrella maisemakuva on avoin maiseman avautuessa tien eteläpuolella olevalle Kymijärvelle. Pienimittakaavainen omakotialue selvitysalueen lounais- ja itäosassa tuo vaihtelevuutta muutoin metsäiseen maisemaan.

5.2 Näkymät ja maiseman merkittävät kohteet

Maamerkkeinä alueella voidaan pitää jääkauden muodostamia isoja siirtolohkareita, joita löytyy alueelta useita. Maisemallisesti merkittävä

kohde on myös osittain selvitysalueelle ulottuva luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue (kuva 20).

KUVA 20. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää aluetta Tiiranmäessä.

Tiiranmäen selvitysalueen pisimmät suorat näkymät ovat Koiskalantien varrella Kymijärven suuntaan. Näkymäalueet ovat muutoin melko lyhyitä ja kapeita alueilla, joilla kasvaa tiheää luonnontilaista metsikköä. Selvitysalueen pohjoisosassa avautuva peltomaisema tuo alueen näkymiin vaihtelevuutta ja maaseutumaisuutta. Vanhan kuusimetsän alueella näkymiä avartavat kuusien harva oksisto näkymäkorkeudella. Selvitysalueen näkymiä on esitetty kuvassa 21.

KUVA 21. Selvitysalueen näkymiä.

5.3 Liittyminen ympäröivään maisemaan

Alue on metsävaltaista ja liittyy ympäröivään luonnonmaisemaan hyvin. Selvitysalueen maisematilat voidaan karkeasti jaotella kolmeen eri osa-alueeseen, joita ovat metsäalue, peltoalue ja rakennetun ympäristön alue. Nämä osa-alueet toistuvat myös selvitysalueen ympäröivässä maisemassa ja esimerkiksi metsäalue jatkuu melko yhtenäisenä Koiskalan pohjoispuolella aina valtatie 4:lle asti. Koiskalantieltä ei pääsääntöisesti

ole suorina ja avoimina näkymiä talojen pihoilta, sillä tiheä metsäkasvusto rajaa asutuksen ja Koiskalantien välisen maisematilan.

5.4 Ympäristön häiriötekijät

Koiskalantie liittyy etelässä valtatie 12:een ja pohjoisesta taas on yhteys valtatie 4:lle sekä Ahtialantielle. Tästä syystä Koiskalantiellä (kuva 22) on jonkin verran läpiajoliikennettä ja raskasta liikennettä, mikä aiheuttaa melua tien vaikutusalueella. Läpiajoliikenne myös kuluttaa ja rasittaa kapeaa ja mutkaista Koiskalantietä. Selvitysalueella ympäröiville seuduille suunnitellut asuinalueet tulevaisuudessa lisäävät Koiskalantien liikennettä merkittävästi.

KUVA 22. Koiskalantie.

5.5 Muutokset maisemassa

Selvitysalueella ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia maisemassa. Peltoja metsittämällä on suljettu muuten avonaisia maisematiloja ja estetty näkymien muodostumista. Tiiranmäentien varrella on suoriin linjoihin istutettua tiheäköä koivumetsää, joka sulkee metsäteiden välisen näkymäalueen. Suoriin riveihin istutettu metsikkö ei muodosta luonnonomaista viihtyisää virkistysmetsää.

6 VIHERALUERAKENNE

Maisemaselvitysalueen ja sen ympäristön viheralueiden rakenne on vaihteleva ja monimuotoinen. Viheralueiden rakenteeseen kuuluvat julkiset ja yksityiset alueet, kuten pellot, metsät, puistot, vesialueet sekä pientalojen pihapiirit. Viheralueilla on merkitystä ulkoiluun, pienilmastoon ja maisemakuvaan. Maisemaselvitysalue sijaitsee taajama-alueen ulkopuolella ja sille on ominaista runsas kasvillisuus sekä metsien tarjoamat ekosysteemipalvelut lähellä asutusta.

6.1 Viheralueverkosto

Tiiranmäen selvitysalueen metsät ovat eri-ikäisiä, kerroksellisia ja monimuotoisia ja ne luovat hyvät mahdollisuudet ulkoiluun. Metsä on kuitenkin paikoitellen tiheäkasvuista, mikä tekee joillain alueilla kulkemisesta haastavaa.

Selvitysalueella ei ole yhtenäistä viheralueverkostoa, joka tarjoaisi kunnolliset ulkoilumahdollisuudet. Maastokäynnillä havaittiin, että metsiin oli muodostunut muutamia kapeita metsäpolkuja. Metsäpolkujen lisäksi alueella on kaksi metsätietä (kuva 23), jotka voisivat tulevaisuudessa toimia osana viheryhteysverkostoa.

KUVA 23. Metsätiet.

Metsätie 1 risteää Koiskalantieltä ja jatkuu selvitysalueen ulkopuolelle pohjoisosassa sijaitsevalle pellolle. Metsätie 2:lle pääsee kulkemaan Tiiranmäentieltä ja se on sijoittunut selvitysalueen luoteis- ja pohjoisosaan sekä selvitysalueen rajojen ulkopuolelle. Selvitysalueelle on tunnusomaista vaihteleva metsätyyppi, joka on huomattavissa myös metsäteiden ympäristössä.

Kymijärvi sijaitsee maisemaselvitysalueeseen nähden sen etelä- ja lounaispuolella. Kymijärven ranta on metsittynyt ja Koiskalantien eteläpuolella Niemelänniemen rannassa Villähde-Koiskala osayleiskaavassa se on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeäksi alueeksi. Mikäli ulkoilun lomassa haluaa päästä nauttimaan esteettömästä järvinäköalasta, se on mahdollista Kymijärven rantaviivaa pitkin. Kulkeminen voi paikka paikoin olla haasteellista, mutta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista muokata rantaa virkistyskäyttöä varten.

6.2 Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan, joita ovat tuotanto-, säätely- ja ylläpito-, sekä kulttuuripalvelut. Tuotantopalvelut käsittävät luonnosta konkreettisesti saatavat hyödykkeet, kuten ravintokasvit, rakennusaineet, energia ja makea vesi. Säätely- ja ylläpito- palvelut ovat luonnon omia palveluita, joilla on vaikutusta ihmisten elinoloihin, kuten ilmaston säätely, ilman ja veden puhdistuminen, kasvien pölyttyminen, fotosynteesi, veden kierto sekä ravinteiden sidonta ja kierto. Kulttuuripalvelut ovat asioita, joita luonto pystyy tarjoamaan ihmisille ilman, että luonnosta konkreettisesti otetaan mitään. Kulttuuripalveluita ovat muun muassa koulutus, virkistys sekä henkinen ja fyysinen hyvinvointi. Kuvassa 24 on esitetty joitain selvitysalueen ekosysteemipalveluita.

KUVA 24. Ekosysteemipalveluita.

Maisemaselvitysalue tarjoaa vaihtelevine maisemineen monipuolisia ekosysteemipalveluita lähiympäristön asukkaille. Eri-ikäiset ja kerrokselliset metsäalueet tarjoavat ihmisille niin tuotanto- kuin kulttuuripalveluita. Tuotantopalveluita ovat ainakin maastokäynnillä havaitut puolukat, mustikat, käenkaalia, voikukat, korvasienet sekä puiden pahkat.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue antaa alueen eläimille luonnonmukaisen elinympäristön. Maastokäynnin yhteydessä alueella havaittiin useampi kimalainen, joka antaa viitteitä siitä, että useimpien kasvien pölyttyminen on turvattu. Pohjoisosassa sijaitseva Lakeassuo ja alueen runsas metsikkö sitovat ilmakehän hiilidioksideja, mikä luo lähiympäristön asukkaille puhtaan pienilmaston.

6.3 Potentiaaliset ekosysteemi- ja viheraluepalvelut

Villähde-Koiskala osayleiskaavassa on osoitettu maisemaselvitysalueen itäpuolelle viheryhteyden tarve. Koiskalan alueelle on Lahden 2025 yleiskaavassa osoitettu tarve ulkoilureitin pääväylälle. Vuoden 2016 – 18 kaavoituskatsauksessa osoitettu Tiiranmäen ja Koiskalan alue on lähitulevaisuudessa tarkoitus kaavoittaa. Niemelänniemeen asemakaavan mukainen rakentaminen on jo aloitettu. Alueella on useita potentiaalisia

vaihtoehtoja virkistyskäyttöön soveltuvien viheryhteysreittien rakentamiselle. Viheryhteysreittiä suunniteltaessa tulisi myös pohtia voisiko sen käyttöastetta lisätä sijoittamalla reitin varrelle nuotio- ja näköalapaikkoja sekä kuntoiluvälineitä. Suunnitelmaehdotuksessa on esitetty viheryhteysreittien pääsuunnat.

7 MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

Maankäyttösuositukset koskevat sekä Tiiranmäen että Koiskalan alueita, jotka on esitetty kuvassa 25. Suunnittelualue on yleiskaavan laatimisvaiheessa luokiteltu maa- ja metsätalousalueeksi ja vähäisiltä osin asuinalueeksi, jossa tulee vaalia maiseman ja luonnonympäristön ominaispiirteitä. Alueen vaihteleva topografia vaikuttaa suotuisien rakennuspaikkojen valintaan. Vapuntulinmäki Koiskalan eteläpuolella on taloudellisesti epäsuotuisaa aluetta rakentamiselle jyrkkien maastonmuotojen (120 mpy) vuoksi.

Kuntolan alueella Koiskalan koillisosassa Mustankorventien eteläpuolella maasto on topografialtaan vaihtelevaa ja paikoin haastavaa rakentamiselle. Noin 100 metrin levyinen alue Mustankorventien pohjoispuolella on rakentamiselle suotuisaa, sillä tätä pohjoisemmaksi mentäessä korkeus (120< mpy) ei luo hyviä olosuhteita rakentamiselle. Lisäksi tällä alueella sijaitsee luokitellun pohjavesialueen raja. Näistä syistä alue ei otollinen rakentamiselle.

Tiiranmäen alueen luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue on rakennetussa ympäristössä hyvin arvokas ja ympäristöä rikastuttava elementti. Toinen merkittävä kohde on Lakeassuon alue Tiiranmäen pohjoisosassa. Suosituksena on, että nämä arvokkaat alueet säilytetään koskemattomina. Näiden alueiden ympärille voidaan rakentaa harkiten jättämällä vähintään 30 metrin levyinen suojavyöhyke.

Pienilmaston kannalta parhaimpia rakentamisalueita ovat etelään ja länteen suuntautuvat rinteet, koska ne lämpenevät muuta ympäristöä nopeammin. Luontevinta on osoittaa täydennysrakentamista Tiiranmäen puolelle, koska alueella on jo olemassa olevaa pientaloasutusta. Lisäksi suunnitelmaehdotuksessa Mustankorventiellä sijaitsevan kiinteistön Arvila itäpuolelle on osoitettu rakentamista harkiten tien molemmille puolille.

KUVA 25. Suunnittelualan rajaus.

7.1 Viheralueiden tavoitteet

Viheralueet jäsentävät asuinalueita kokonaisuuksiksi ja tarjoavat viihtyisiä yhdysreittejä eri alueiden välille. Vihervyöhykkeiden tulisi muodostaa mahdollisimman yhtenäisiä reittejä, jotka yhdistävät asuinalueita toisiinsa. Toimiva viheryhteysverkosto tulisivin ottaa huomioon Tiiranmäen ja Koiskalan alueita suunniteltaessa. Alueelta tulisi olla viheryhteydet Kaukkarin, Lehmuksen, Kytölään sekä Villähteen suuntiin. Tiiranmäessä on joitain olemassa olevia potentiaalisia viheryhteysreittejä, joita voitaisiin kunnostaa virkistysalueiksi. Esimerkiksi kuvassa 23 esitetyt alueen pohjois- ja itäosissa kulkevat metsätiet tulee säilyttää ja kunnostaa osaksi viheryhteysverkostoa. Myös Koiskalan puolella suunnittelualan pohjoisosassa on olemassa olevia metsäpolkuja, jotka jatkuvat Sietikan suppalammen ympäristöön.

Purot ja ojat tulee huomioida rakentamista suunniteltaessa, sillä niiden luontoarvot eivät saa hävitä. Tiiranmäen luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen lounaisinta reunaa sivuaa luonnontilainen oja,

jonka säilyminen tulee huomioida aluetta suunniteltaessa. Hulevedet tulee johtaa avopainanteisiin ja vesien imeytymistä edistää kasvillisuuden ja läpäisevien päällysteiden avulla. Tonttien hulevedet tulee ensisijaisesti viivyttää ja imeyttää omalla tontilla eikä niitä saa johtaa suoraan tontin ulkopuolelle.

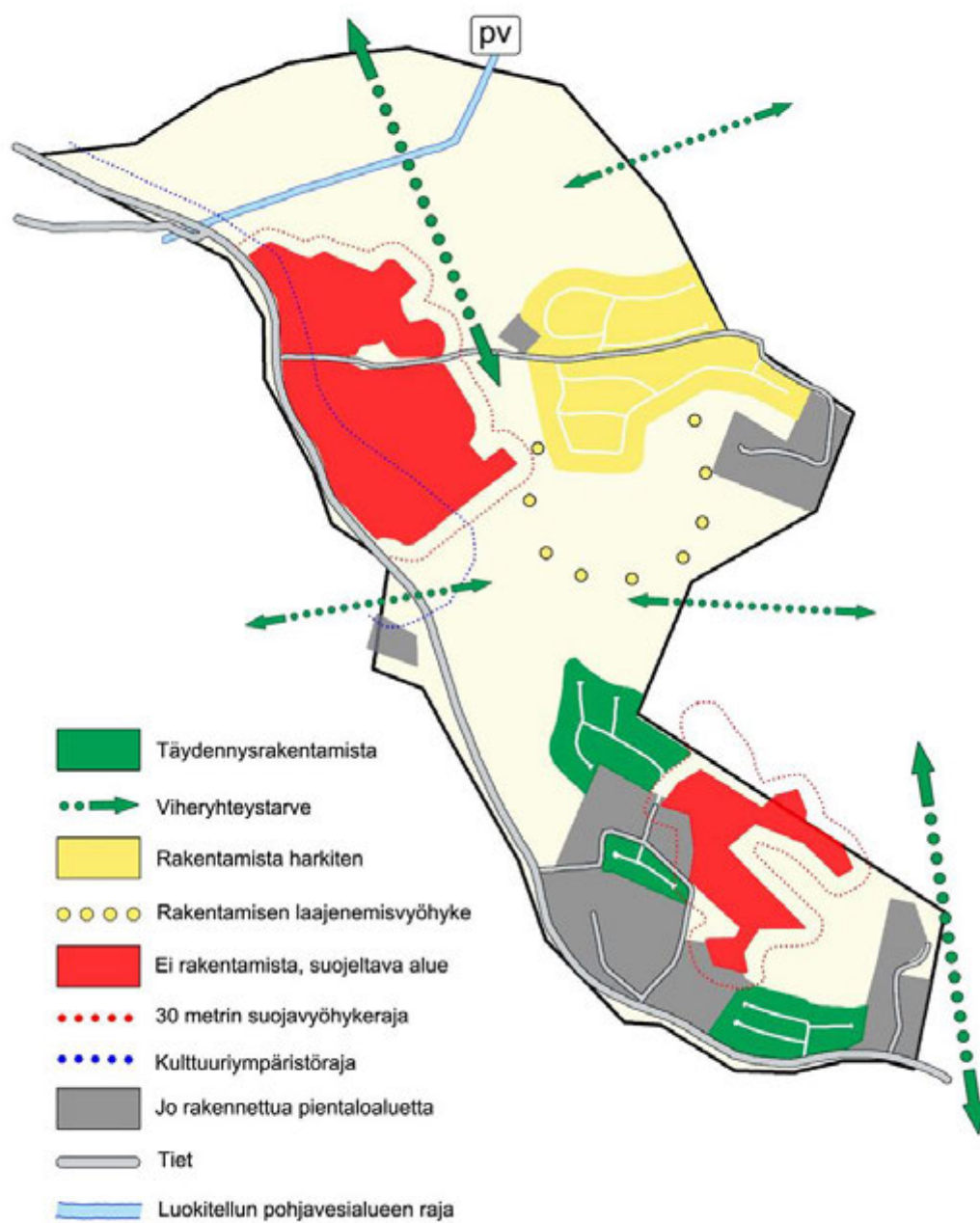
7.2 Suunnitelmaehdotus

Suunnitelmaehdotuksessa (kuva 27) lähdettiin tutkimaan täydennysrakentamisen mahdollisuutta Tiiranmäen pientaloalueella. Täydennysrakentamista olisi suotuisaa sijoittaa maisemaselvitysalueen pohjois-, keski- ja eteläosiin, koska nämä alueet liittyisivät luontevasti jo olemassa olevaan pientaloasutukseen. Kuvassa 26 näkyy Tiiranmäen pientaloasutuksen keskiosassa oleva rakentamiselle suotuisa alue.

Mustankorventielle suunniteltu asuinalue ja sen mahdolliset tulevaisuuden laajenemisvyöhykkeet ovat kuvattu suunnitelmaehdotuksessa. Uusien asuinalueiden tulee liittyä vanhoihin asuinalueisiin maisemarakenteelliset tekijät ja tärkeät reunavyöhykkeet huomioon ottaen. Kaavoituksessa on tärkeää huomioida alueen maaseutumainen ja monimuotoinen luonnonympäristö sekä paikan henki.

KUVA 26. Rakentamiselle suotuisaa aluetta.

KUVA 27. Suunnitelmaehdotus Tiiranmäen ja Koiskalan alueille.

LÄHTEET

Ahola, T. 2008. Villähde – Koiskalan osayleiskaava, kaava-alueen pohjoisosan kulttuuriympäristöselvitys [viitattu 12.5.2016]. Saatavissa Lahden kaupungin K-suunnittelu-tiedostokansista.

Aarrevaara, E., Uronen, C. & Vuorinen, T. 2006. Päijät-Hämeen maisemaselvitys. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu Sarja C Artikkelikokoelmat, raportit ja muut ajankohtaiset julkaisut, osa 22.

Lahden ympäristöpalvelut. Kallioperä [viitattu 10.5.2016]. Saatavissa: <http://www.lahdenseudunluonto.fi/lahden-seudunluonto/geologia/kalliopera>

Metsänen, T. & Oksanen, O. 2007. Linnustonselvitys Nastolan Koiskala – Villähde osayleiskaavaa varten [viitattu 10.5.2016]. Saatavissa Lahden kaupungin K-suunnittelu-tiedostokansista.

Siitonen, M. 2006. Villähde – Koiskalan osayleiskaavan luonto- ja maisemaselvitys [viitattu 10.5.2016]. Saatavissa Lahden kaupungin K-suunnittelu-tiedostokansista.

Suomen luonnonsuojeluliitto. Ekosysteemipalvelut [viitattu: 24.5.2016]. Saatavissa: <http://www.sll.fi/mita-me-teemme/metsat/ekosysteemipalvelut>

Suomen ympäristökeskus, Järviwiki. 2014. Kymijärvi [viitattu 12.5.2016]. Saatavissa: [http://www.jarviwiki.fi/wiki/Kymij%C3%A4rvi_\(14.164.1.001\)](http://www.jarviwiki.fi/wiki/Kymij%C3%A4rvi_(14.164.1.001))

Äärelä, R. 2014. Maisemarakenne [viitattu 4.5.2016]. Aalto-yliopiston maisema-arkkitehtuurin tietopankki. Saatavissa: <https://wiki.aalto.fi/display/MAPER/Maisemarakenne>

KUVA 1. Lahden kaupunki. Opaskartta [viitattu 20.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 1. Maanmittauslaitos. Peruskartta [viitattu 20.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 2. Päijät-Hämeen liitto. Päijät-Hämeen maakuntakaava 2006 [viitattu 5.5.2016]. Saatavissa: http://www.paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2015/06/maka06_20080311_vahv_makakartta.pdf

KUVA 3. Lahden kaupunki. Yleiskaava 2025, Villähde-Koiskala osayleiskaava [viitattu 5.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 4. Nastolan kunta. Asemakaava V092 Kyynäränkannas ja Niemelänniemi [viitattu 5.5.2016]. Saatavissa: http://www.nastola.fi/easydata/customers/nastola/files/asuminen/kaavoitus/v092/v092_kyynarankannas-31-3-2014-korjattu-17-5-2014-aa.pdf

KUVA 5. Maanmittauslaitos. Topografiakartta [viitattu 4.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 6. Lahden kaupunki. Pohjamaalajit [viitattu 4.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 7. Lahden kaupunki. GTK:n kallioperäkartta [viitattu 4.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVAT 14, 15 & 16. Lahden kaupunki. Ilmakuvat [viitattu 18.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 17. Lahden kaupunki. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue [viitattu 18.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

KUVA 24. Lahden kaupunki. Suunnittelualan rajaus [viitattu 30.5.2016]. Saatavissa: <http://teky01/webmap/>

